

FUBFör barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning*Nina Alander***Riksförbundet för Barn, Unga och
Vuxna med utvecklingsstörning, FUB****REMISSVAR
2019-07-16****Socialdepartementet
S2019/02078/FS****Remiss – Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20).**

Riksförbundet FUB är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv. Vi är cirka 26 500 medlemmar i 150 lokalföreningar runt om i landet. Personer med utvecklingsstörning och deras anhöriga är medlemmar i FUB liksom många andra som delar vår grundsyn.

Sammanfattning

Riksförbundet FUB välkomnar och ställer sig bakom utredningen – reglering av yrket undersköterska förslag gällande stärkt kompetens i vård och omsorg i stort och har tidigare inlämnat remissvar på utredningar av betydelse för denna utredning.¹ LSS lagen stadgar kvalitetskrav på verksamheter enligt LSS men dessa krav kan aldrig realiseras utan kompetenta medarbetare som kan erbjuda tjänster av hög kvalitet. Lagen är därför idag tämligen tandlös i många fall.

Personer med utvecklingsstörning har i regel en nedsatt autonomi, ökad medfödd sårbarhet² för fysiska och psykiska sjukdomar jämför med alla andra oavsett funktionsnedsättning eller inte, saknar kunskap kring sjukdomar/självundersökningar vilket innebär att de är en stor grupp patienter som är beroende av kompetent bemötande och specialistkunskap i att undersöka denna målgrupp för att kunna ställa rätt diagnos eller diagnos överhuvudtaget i samband med sjukdomar.

Jämlik hälso- och sjukvård innebär att bemötande, vård och behandling ska ges på lika villkor för alla oavsett t.ex. funktionsnedsättning.³ Det är viktigt att kompletterande kunskaper och insatser finns hos hälso- och sjukvården för att överhuvudtaget kunna komma upp på en nivå där man kan tala om behandling och bemötande på lika villkor. Detsamma gäller äldreården. Riksförbundet FUB vill åter igen understryka detta även i detta remissvar som en nödvändighet för att förstärka kompetensen hos undersköterskor i samband med att det blir krav på legitimation för yrket.

Överlämningen av ansvaret från landstinget för LSS till kommunerna har lett till stora brister inom hälso- och sjukvårdsområdet för alla personer med utvecklingsstörning. När kommunerna blev huvudmän för LSS övergick hälso- och sjukvården, inklusive habiliteringsansvaret från landstinget till kommunerna. Läkartillsyn och läkarvård ansvarar däremot landstinget fortfarande för idag.

¹ SOU 2018:39, *God och nära vård – en primärvårdsreform* och SOU 2016:2, *Effektiv vård*.

² Statens folkhälsoinstitut, Öie Umb-Carlsson, *Studier om hälsa för personer med utvecklingsstörning* (2008).

³ Uppdrag om delmål m.m. inom ramen för ”En strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011-2016. Delrapportering av regeringsuppdrag. Dnr. 599/2014. Folkhälsomyndigheten 2015. Socialstyrelsen - *Tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvård och socialtjänst* (2015).

I övrigt instämmer Riksförbundet FUB med att legitimering av yrket undersköterska kommer att öka attraktionen för yrket och höja rättssäkerheten och patientsäkerheten hos individer i LSS-verksamheter där personalen är legitimerade undersköterskor. Däremot bygger hela LSS-lagen på mänskliga rättigheter så det är viktigt att det i kompetenshöjande åtgärder för yrkesgruppen undersköterskor även ingår att få kompetens i dessa frågor samt självbestämmande och integritet eftersom det inte är fråga om regelrätta vårdinrättningar utan enskildas privata boenden för att kunna leva som alla andra i samhället. Riksförbundet FUB saknar relevant utbildning i utredningens förslag och anser därför att relevant examen på grundnivå i högskolan även ska innehålla kurser i europeiska konventionen för mänskliga rättigheter samt konventionen för personer med funktionsnedsättning.

Vidare välkomnar Riksförbundet FUB att utredningen har uppmärksammat bl.a. det som förbundet framförde i tidigare remissvar om att det är viktigt att behärska det svenska språket framförallt när man möter personer med kognitiva funktionsnedsättningar. Riksförbundet FUB vill lägga till att det även är lika viktigt att framtida undersköterskor får kompetens i vikten av alternativ kommunikation (AKK) för många individer med kognitiva funktionsnedsättningar och de olika alternativen för dessa metoder. Arbetsgivaren i en LSS-verksamhet måste ställa krav på utmärkta kunskaper i svenska språket samt AKK vid rekryteringen av personal. Utan kommunikation kan inte individer leva som alla andra och tillvarata sin självbestämmanderätt. Att det idag är bristande språkkunskaper bland 60 % av företrädare för kommunalt finansierade verksamheter enligt utredningen anser Riksförbundet FUB vara mycket allvarligt samt rättsosäkert och viktigt att komma tillrätta med.

Egenvård ingår i omvårdnaden i en LSS-verksamhet och utredningen lyfter upp den komplexa bilden av att göra en distinktion mellan egenvård och hälso- och sjukvårdande åtgärder eftersom det idag är väldigt otydligt definierat om vad som egentligen är egenvård. Riksförbundet FUB upplever att många medlemmar idag får betala för egenvård i LSS-verksamheter trots att det ingår i omvårdnaden bara för att de inte har ett läkarintyg som talar om att det är fråga om egenvård vilket tolkas som att det då är en hälso- och sjukvårdsåtgärd. Därför håller Riksförbundet FUB med om att det skulle behövas en tydlig lagreglering kring vad egenvård är istället för att det som idag är Socialstyrelsen som ska tolka detta.

För Riksförbundet FUB

Harald strand
Ordförande
Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (FUB)